

Список використаних джерел:

1. Cozzillio Michael J. Sports Law 5 / Michael J. Cozzillio & Mark S. Levinstein. – 1997.
2. Carter Burlette. Introduction: What Makes a "Field" a Field? / Burlette Carter. – 1999. – 1 VA.J.SPORTS & L. 234, 245.
3. Greenberg Martin. Foreword to Gardner / Martin Greenberg. – 1999. – Supranote 2, at vii.
4. Hartley Hazel. Sport, Physical Recreation and the Law. – 2nd ed. / Hazel Hartley. – L.: Routledge Cavendish, 2009.
5. Nafziger James A. R. China's Sports Law / James A. R. Nafziger and Li Wei // The American Journal of Comparative Law. – Summer, 1998. – Vol. 46. – No. 3. – P. 453-483.

6. The Development of Sports Law in the United Arab Emirates by Saleh Al Obeidli [Electronic resource]. – Access mode : <https://www.tamimi.com/law-update-articles/the-development-of-sports-law-in-the-united-arab-emirates>.

7. Secretary, Ministry of Information and Broadcasting v. Cricket Association of Bengal. – AIR 1995. – SC 1236.

8. Алексеев С.В. Спортивное право России : учеб. / С.В. Алексеев ; под ред. П.В. Крашениникова. – 3-е изд., перераб. и доп. – М. : ЮНИТА-ДАНА, Закон и Право, 2012.

Надійшла до редколегії 03.08.19

Y. Popko, Ph.D., ass.
Taras Shevchenko National University of Kyiv, Kyiv, Ukraine

THE HISTORY OF SPORTS LAW'S FORMATION IN THE WORLD AND IN UKRAINE

The rapid development of sports law in the world demonstrates its independence and individuality. An attempt was made to analyze the development of sports law in the advanced countries of the world and to consider the situation in Ukraine.

Keywords: law, branch of law, sports law, classifier of branches of law.

Е. Попко, канд. юрид. наук, ассист.
Киевский национальный университет им Т. Шевченко, Киев, Украина

ИСТОРИЯ СТАНОВЛЕНИЯ СПОРТИВНОГО ПРАВА В МИРЕ И В УКРАИНЕ

Стремительное развитие спортивного права в мире демонстрирует свою независимость и индивидуальность. Автором предпринято попытку проанализировать путь развития спортивного права в передовых странах мира и рассмотреть ситуацию в Украине.

Ключевые слова: право, отрасль права, спортивное право, классификатор отраслей права.

УДК 453.35

Е. Ткаченко, асп.
Київський національний університет імені Тараса Шевченка, Київ, Україна

ВІДНОСИНИ ВЛАСНОСТІ ПОДРУЖЖЯ В МІЖНАРОДНОМУ ПРИВАТНОМУ ПРАВІ: ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ

З огляду на аналіз наявних теоретичних напрацювань щодо відносин власності подружжя в міжнародному приватному праві визначено сутність категорії права власності та його ключові характеристики. Подано основні підходи до періодизації відносин власності подружжя. На основі цього запропоновано історичну періодизацію правового регулювання майнових відносин подружжя в Україні й інших державах Східної Європи. Ураховуючи сучасні суспільні та економічні зміни в різних країнах світу, розглянуто питання законного режиму майна подружжя. Зроблено висновок про необхідність подальшого дослідження зазначеної проблематики, зважаючи на зміну сутності шлюбно-сімейних відносин.

Ключові слова: відносини власності, режим власності, право власності, подружжя, міжнародне приватне право.

За сучасних умов дослідження питань правовідносин власності залишаються незавершеними, адже в зазначеній сфері можна знайти проблематику, вивчення якої збагатить сучасну науку міжнародного приватного права за допомогою вироблення цілісного уявлення про такі правовідносини. Відповідно, детального вивчення потребують питання, пов'язані з особливостями правового регулювання відносин власності подружжя в міжнародному приватному праві: право власності, що є центральним у системі речових прав, виходить за межі регулювання внутрішньодержавним правом і закріплюється на міжнародному рівні за рахунок поширення правовідносин, ускладнених іноземним елементом [10, с. 515].

У світлі зауваженого вище не можна уникнути розгляду питання права власності загалом, оскільки воно є складним правовим феноменом, що досліджувався науковцями в усі часи. Власність і право власності співвідносяться як зміст і форма одного і того самого явища. Із цього приводу С. Алексеев стверджує, що власність за самою суттю створених відносин – це і право власності. Власність без "права на неї" втрачає будь-який сенс, основи свого існування. Це означає, що при наданні власності загальної характеристики визначального значення набуває її правова складова, яка є основою того, що дві близькі і, водночас, здавалося б, різні категорії – "власність" і "право власності" – за своєю суттю й основними рисами є тотожними,

адже збігаються і перекривають (нехай і не в усьому) одна одну [2, с. 7-27].

На думку Ю. Толстого, право власності є системою правових норм, що регулюють відносини щодо володіння, користування і розпорядження власником належною йому реччю на розсуд власника й у його інтересах, а також щодо усунення втручання всіх третіх осіб у сферу його господарського панування [4, с. 411]. Є. Суханов стверджує, що право власності як суб'єктивне цивільне право – закріплена законом можливість особи на свій розсуд володіти, користуватися і розпоряджатися належним їй майном, одночасно беручи на себе тягар і ризик його утримання [6, с. 32]. З погляду В. Камишанського, право власності – це найбільш речове право, у якому розсуд власника визначається його волею, межами й обмеженнями, встановленими законом в інтересах третіх осіб і суспільства загалом. Власнику належать права володіння, користування, розпорядження своїм майном [5, с. 420]. К. Скловський, зі свого боку, не бачить необхідності давати повного визначення праву власності і пропонує кожному досліднику сконструювати своє визначення цієї категорії, зважаючи на специфічні властивості абсолютного речового права [11, с. 205-215].

У кожній державі центральним правовим інститутом є інститут права власності, адже праву власності належить головне місце в системі речових прав [15, с. 121]. Згідно з позицією О. Юлдашева, у різних правових сис-

темах світу речові права характеризуються двома основними ознаками:

- вони прямо передбачені законодавством: особа не може за своїм бажанням створювати будь-які різновиди речових прав;
- вони належать до прав абсолютних, за яких правочинності носія права відповідає обов'язок усіх інших осіб визнавати їхню дію й утримуватися від їхнього порушення [15, с. 121].

До прикладу, положення § 903 ч. 3 Цивільного уложення Німеччини, присвячені власності, встановлюють правомочності власника. Власник речі може в тій мірі, у якій цьому не перешкоджає закон або права третіх осіб, розпоряджатися річчю на свій розсуд й усувати будь-який вплив з боку інших осіб [7, с. 549-550]. Згідно зі ст. 544 Цивільного кодексу Франції, власність – це право користуватися і розпоряджатися речами найбільш абсолютним чином, якщо тільки їхнє використання не забороняється певними законами або регламентами [3, с. 392].

Можемо стверджувати, що власність – це право максимально повного панування над річчю. Проте з давніх-давен праву відомий феномен спільної власності, коли кілька суб'єктів здійснюють панування над річчю одночасно. У зазначеному випадку особливого значення набуває феномен відносин власності подружжя. При вивченні історії розвитку інституту подружньої власності виникає питання, пов'язане з періодизацією правовідносин власності подружжя.

Наприклад, О. Чефранова пропонує авторську періодизацію, що передбачає три стадії:

- перша стадія – первісна, – що відрізняється спільністю володіння майном усіх членів первісної сім'ї;
- друга стадія характеризується наявністю роздільної або спільної часткової власності;
- третя стадія пов'язана із формуванням особливої майнової спільності, в основі якої лежить спільна власність подружжя щодо придбаного під час шлюбу майна [14, с. 7].

А. Слепакова, проводячи дослідження історичного розвитку правового регулювання майнових відносин подружжя, цілеспрямовано утрималася від виділення будь-якої періодизації правовідносин власності подружжя [12, с. 55-82]. Такий підхід, на наш погляд, легко пояснюється тим, що еволюція майнових відносин подружжя з часів Київської Русі і дотепер відбувалася під впливом релігійних, економічних і політичних чинників. Наприклад, самобутність України, що реалізувалася в її просторово-географічній ролі по осі "Схід – Захід", розпорошена урбанізація, століття кріпацтва, православна релігія, що стала на кілька століть майже монопольним регулятором шлюбно-сімейних відносин, період радянської влади – перелік основних причин, що призвели до розрізненості правових норм, застосування яких ставилося часом у залежність від географічних і соціальних факторів. Іноді науковці висловлювали абсолютно протилежні погляди щодо дії того чи іншого принципу побудови правовідносин власності подружжя протягом одного і того ж історичного періоду, щодо однієї і тієї ж географічної місцевості або соціального прошарку населення. Усе це створює чимало перепон у правильному тлумаченні, зіставленні і встановленні певної періодизації розвитку правовідносин власності подружжя для сучасних фахівців.

Представляється можливим визначити найбільш яскраво виражені принципи побудови правовідносин подружжя, що визначають режим їхнього майна на теренах України й інших держав Східної Європи в різні історичні періоди:

1) період Київської Русі – IX ст. Режим майна побудований на принципах спільності всього майна подруж-

жя незалежно від способів і часу його придбання, де право розпорядження одноосібно належить чоловікові. Майновий стан дружини поставлено в залежність від форми, у якій укладався шлюб;

2) період X–XIII ст. Режим майна побудований на принципах спільності всього майна незалежно від часу і способів його набуття, де подружжя діє як єдиний суб'єкт у договорі або майном розпоряджається чоловік за згодою дружини;

3) період XIV–XVII ст. Режим майна побудований на принципах спільності набутого у шлюбі майна, де обидва з подружжя вважаються власниками. Майно кожного з подружжя становить придбане до шлюбу майно, а також те майно, що придбане під час шлюбу відповідно до безоплатних угод. Спільним майном розпоряджаються обидва члени подружжя, діючи як єдиний суб'єкт у договорі, або ж майном розпоряджається чоловік за згодою дружини. Чоловік розпоряджається своїм майном самостійно, а дружина – за згодою чоловіка;

4) період XVIII–XIX ст. Режим побудований на принципах роздільності майна незалежно від часу і способу його придбання;

5) XX ст. Режим побудований на принципах спільності майна, придбаного подружжям у шлюбі. Майном подружжя є майно, придбане до шлюбу і придбане в шлюбі, згідно з безоплатними угодами. Правомочності щодо майна, яке належить на праві спільної власності, обидва з подружжя здійснюють за обоюсторонньою згодою. Розпорядження майном кожного з подружжя проводиться самостійно, без згоди другого члена подружжя.

Сучасний, об'єктивний погляд на ситуацію було висловлено О. Чефрановою, яка, провівши комплексне всебічне дослідження зазначеної проблематики, висунула припущення, що імперативне встановлення радянською владою загальної власності на майно було продиктовано аж ніяк не прагненням до захисту жінки, яка не мала самостійного джерела доходу: демографічні дані вказують на практичну відсутність дружиндомогосподарок у СРСР. На думку автора, спільність майна визначалася політичними й ідеологічними чинниками, спрямованими на викорінення будь-яких проявів самостійності й незалежності особистості від держави. З огляду на зазначене, вважаємо, що і відсутність інституту шлюбного договору в радянському праві є природним продовженням послідовної ідеологічної політики КПРС.

У 1990-х рр. розпад радянського ладу, суспільні й економічні зміни створили неминучу потребу не тільки в серйозному корегуванні, а й у кардинальній зміні низки інститутів сімейного законодавства. Зокрема, науковці почали порушувати питання законного режиму майна подружжя.

І. Жилінкова, наприклад, під законним режимом майна подружжя визначає такий порядок регулювання майнових відносин подружжя, що базується безпосередньо на нормах законодавства і має універсальний характер, тому що розрахований на всіх осіб, які мають статус подружжя [9, с. 166]. Схожу позицію займає й А. Слепакова, проводячи відмінності між спільністю придбаного в шлюбі майна, як основоположного принципу регулювання подружніх відносин, і режимом речей, що належать подружжю на праві спільної сумісної власності [12, с. 196]. На думку О. Чефранової, під правовим режимом майна подружжя слід розуміти комплекс цивільно-правових, сімейно-правових, цивільно-процесуальних засобів, що поєднують дозволи, заборони, позитивні зобов'язання і заходи примусу, спрямовані на регулювання майнових відносин між подружжям із метою забезпечення єдності сім'ї, захисту майнових інтересів подружжя загалом і кожного з подружжя окре-

мо, а також встановлення балансу між інтересами особистості, сім'ї та суспільства [13, с. 27].

На думку М. Дяковича, законний режим майна подружжя – це правовий інститут, що визначений та комплексно врегульований нормами цивільного і сімейного права. Законний режим майна подружжя можна, зі свого боку, поділити на дві групи: майно, яке перебуває у спільній сумісній власності (режим спільності), та майно, яке є особистою приватною власністю дружини та чоловіка (режим роздільності). Крім законного режиму майна подружжя, існує ще й договірний режим, який визначається не законом, а домовленістю між подружжям [8, с. 128].

Резюмуючи викладене вище, під законним режимом майна подружжя пропонуємо розглядати порядок регулювання відносин, які складаються з приводу майна подружжя, що визначає характер й обсяг прав та обов'язків кожного з подружжя щодо цього майна.

Однак нині відносини власності подружжя також стають предметом регулювання міжнародного приватного права, адже дедалі більшого поширення набувають шлюбно-сімейні відносини, ускладнені іноземним елементом. Наприклад, у ст. 3 Гаазької конвенції про право, що застосовується до режимів власності подружжя, від 14 березня 1978 р. визначається, що режим власності подружжя регулюється внутрішнім правом, визначеним подружжям до шлюбу. Подружжя може визначити тільки одне з поданих прав:

- право будь-якої держави, громадянином якої є один із подружжя під час такого визначення;
- право тієї держави, у якому один із подружжя має своє звичайне місце проживання під час такого визначення;
- право першої держави, у якій один із подружжя набуває нове звичайне місце проживання після шлюбу [1].

Право, визначене таким чином, застосовується до всієї власності подружжя. Проте подружжя, незалежно від того, визначило воно чи ні право згідно з попередніми абзацами, може, щодо всього або деякого нерухомого майна, визначити право того місця, де розміщена ця нерухомість. Подружжя може, крім того, передбачити, щоб нерухомість, яка може бути згодом придбана, регулювалася правом місця, де така нерухомість розміщена [1].

Зі свого боку, ст. 4 згаданого документа зазначає: якщо подружжя до вступу в шлюб не визначило застосовне право, то режим їхньої власності регулю-

ється внутрішнім правом держави, у якій обоє набувають своє перше звичайне місце проживання після вступу в шлюб [1].

Однак, ураховуючи той факт, що нині шлюбно-сімейні відносини за участі іноземних громадян набувають дедалі більшого поширення, часто виникають проблеми, пов'язані з тим, що подружжя є громадянами різних держав, адже урізноманітнюються не тільки способи укладання шлюбу, а й відносини власності. З огляду на це регулювання питання відносин власності подружжя в міжнародному приватному праві набуває дедалі більшої теоретичної та практичної актуальності і потребує подальшого детального вивчення.

Список використаних джерел:

1. Конвенція про право, що застосовується до режимів власності подружжя від 14 березня 1978 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_923.
2. Алексеев С.С. Право собственности. Проблемы теории : монограф. / С.С. Алексеев. – М. : НОРМА: НИЦ Инфра-М, 2012.
3. Гражданский кодекс Франции (Кодекс Наполеона) Code civil des Français (Code Napoléon) / пер. с франц. В.Н. Захватаева. – М. : Инфотролик Медиа, 2012.
4. Гражданское право : в 3 т. / под ред. Ю.К. Толстого, А.П. Сергеева. – М. : ТК "Велби", Изд-во "Проспект", 2005. – Т. 1.
5. Гражданское право : в 3 ч. / под ред. В.П. Камышанского, Н.М. Коршунова, В.И. Иванова. – 2-е изд., перераб и доп. – М. : Эксмо, 2010. – Ч. 1.
6. Гражданское право : в 4 т. / отв. ред. Е.А. Суханов. – М. : Волтерс Клувер, 2005. – Т. 2: Вещное право. Наследственное право. Исключительные права. Личные неимущественные права.
7. Гражданское уложение Германии. Вводный закон к Гражданскому уложению / пер. с нем., науч. ред.: Н.Г. Елисеев, А.Л. Маковский, Т.Ф. Яковлева. – М. : Волтерс Клувер, 2004.
8. Дякович М.М. Сімейне право / М.М. Дякович. – К. : Правова єдність, 2009.
9. Жилинкова И.В. Правовой режим имущества членов семьи / И.В. Жилинкова. – Х. : Ксилон, 2000.
10. Котляр О.І. Регулювання права власності за міжнародним правом / О.І. Котляр // Форум права. – 2012. – № 4. – С. 515-520.
11. Скловский К.И. Собственность в гражданском праве / К.И. Скловский. – 5-е изд., перераб. – М. : Статут, 2010.
12. Слепакова А.В. Правоотношения собственности супругов : монограф. / А.В. Слепакова / Москов. гос. ун-т им. М.В. Ломоносова; Исслед. центр частного права. – М. : Статут, 2005.
13. Чефранова Е.А. Имущественные отношения супругов : науч.-практ. пособ. / Е.А. Чефранова. – М. : Эксмо, 2008.
14. Чефранова Е.А. Механизм семейно-правового регулирования имущественных отношений супругов : автореф. дисс. ... д-ра юрид. наук : 12.00.03 / Елена Александровна Чефранова ; Гос. образоват. учреждение высшего профессионального образования "Росс. прав. акад. Министерства юстиции Российской Федерации". – М., 2007.
15. Юлдашев О.Х. Міжнародне приватне право: Теоретичні та прикладні аспекти / О.Х. Юлдашев. – К. : МАУП, 2004.

Надійшла до редколегії 20.12.19

Ye. Tkachenko, Ph.D. Student

Taras Shevchenko National University of Kyiv, Kyiv, Ukraine

PROPERTY RELATIONS BETWEEN SPOUSES IN THE PRIVATE INTERNATIONAL LAW: THEORETICAL ASPECTS

On the basis of the analysis of the available theoretical developments concerning property relations between spouses in the private international law, the essence of the category of property rights and their key features are determined. The main approaches to periodization of property relations between spouses are given. On this basis, a historical periodization of the legal regulation of property relations between spouses in Ukraine and in the other countries of Eastern Europe is proposed. Taking into account current social and economic changes in different countries of the world, the issues on the legal regime of property of spouses are considered. The conclusion stresses the necessity of further exploration of this topic in the context of change of the essence of marriage and family relations.

Keywords: property relations, property regime, property rights, spouses, private international law.

Е. Ткаченко, асп.

Киевский национальный университет имени Тараса Шевченко, Киев, Украина

ОТНОШЕНИЯ СОБСТВЕННОСТИ СУПРУГОВ В МЕЖДУНАРОДНОМ ЧАСТНОМ ПРАВЕ: ТЕОРЕТИЧЕСКИЕ АСПЕКТЫ

Исходя из анализа имеющихся теоретических разработок касательно отношений собственности супругов в международном частном праве, определена сущность категории права собственности и его ключевые характеристики. Представлены основные подходы к периодизации отношений собственности супругов. На основе этого предложена историческая периодизация правового регулирования имущественных отношений супругов в Украине и других государствах Восточной Европы. Учитывая современные общественные и экономические изменения в различных странах мира, рассмотрены вопросы законного режима имущества супругов. Сделан вывод о необходимости дальнейшего исследования данной проблематики с учетом изменения сущности брачно-семейных отношений.

Ключевые слова: отношения собственности, режим собственности, право собственности, супруги, международное частное право.

Наукове видання

ВІСНИК

КИЇВСЬКОГО НАЦІОНАЛЬНОГО УНІВЕРСИТЕТУ ІМЕНІ ТАРАСА ШЕВЧЕНКА

МІЖНАРОДНІ ВІДНОСИНИ

Випуск 1(49)

Оригінал-макет виготовлено ВПЦ "Київський університет"

Автори опублікованих матеріалів несуть повну відповідальність за підбір, точність наведених фактів, цитат, економіко-статистичних даних, власних імен та інших відомостей. Редколегія залишає за собою право скорочувати та редагувати подані матеріали. Рукописи та електронні носії не повертаються.

Формат 60x84^{1/8}. Ум. друк. арк. 6,5. Наклад 300. Зам. № 219-9573.
Гарнітура Arial. Папір офсетний. Друк офсетний. Вид. № МВ1.
Підписано до друку 23.12.19

Видавець і виготовлювач
ВПЦ "Київський університет"

Б-р Тараса Шевченка, 14, м. Київ, 01030
☎ (38044) 239 32 22; (38044) 239 31 72; тел./факс (38044) 239 31 28
e-mail: vpc_div.chief@univ.net.ua; redaktor@univ.net.ua
http: vpc.univ.kiev.ua

Свідоцтво суб'єкта видавничої справи ДК № 1103 від 31.10.02